

СПЕЦІАЛЬНІ РОЗДІЛИ МАТЕМАТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>12 Інформаційні технології</i>
Спеціальність	<i>122 Комп'ютерні науки</i>
Освітня програма	<i>Цифрові технології в енергетиці</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркові освітні компоненти. За вибором студентів</i>
Форма навчання	<i>Заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>4 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>120 годин / 4 кредити ЕКТС (лекції – 6 год., лабораторні заняття – 4 год., СРС – 110 год.)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, МКР</i>
Розклад занять	<i>http://roz.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викла- дачів	<i>Лекції і лабораторні заняття проводить: канд. техн .наук, доцент, Кублій Лариса Іванівна kublil_l_i@ukr.net, тел. 063-71-91-231 (+Телеграм), 097-558-27-17</i>
Розміщення курсу	<i>Кампус</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна "Спеціальні розділи математичної статистики" є вибірковою дисципліною. У курсі вивчаються методи статистичної обробки кількісних і якісних даних для одержання математично обґрунтованих висновків, зокрема розглядаються шкали вимірювань, методи збору і групування даних, точкові й інтервальні статистичні оцінки параметрів генеральної сукупності, елементи теорії кореляції, регресійний аналіз, статистичні критерії перевірки гіпотез. На відміну від традиційного курсу математичної статистики багато уваги також приділяється обробці якісних даних.

Метою опанування дисципліни є формування у студентів загальних і фахових компетентностей:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 1);
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 2);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 6);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 7);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК 11);
- здатність до виявлення статистичних закономірностей недетермінованих явищ, застосування методів обчислювального інтелекту, зокрема статистичної, нейромережевої та нечіткої обробки даних, методів машинного навчання та генетичного програмування тощо (ФК 2).

Предметом навчальної дисципліни є вивчення методів обробки експериментальних даних, одержаних за якісними й кількісними шкалами вимірювань).

Студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі програмні результати навчання:

— використовувати знання закономірностей випадкових явищ, їхніх властивостей та операцій над ними, моделей випадкових процесів і сучасних програмних середовищ для розв'язування задач статистичної обробки даних і побудови прогнозних моделей (ПР 3).

Після закінчення вивчення дисципліни студенти також мають продемонструвати

ЗНАННЯ

— шкал вимірювання ознак;
— статистичних характеристик і методів математичної статистики для розв'язання професійних завдань;

- методів математичної статистики;
- статистичних оцінок параметрів генеральної сукупності;
- статистичної перевірки гіпотез;
- елементів дисперсійного аналізу;
- елементів теорії кореляції;
- регресійних моделей;
- числових характеристик шкал найменувань і порядку;
- методів багатовимірного шкалювання;

УМІННЯ

— застосовувати статистичні методи для розв'язання професійних завдань при розробці програмного забезпечення обробки даних;
— застосовувати ефективні алгоритми для розв'язання професійних завдань;
— модифікувати існуючі методи математичної прикладних задач.
— надавати інформацію про розподіл вибірки в табличному, аналітичному й графічному вигляді;
— знаходити точкові й інтервальні статистичні оцінки параметрів генеральної сукупності (кількісні шкали),
— виконувати перевірку статистичних гіпотез;
— будувати регресійні моделі і моделі часових рядів;
— знаходити числові характеристики для даних шкал найменувань і порядку;
— застосовувати методи багатовимірного шкалювання;
— правильно застосовувати статистичні методи для обробки вибіркового даних;
— використовувати методи математичної статистики при розв'язанні задач різної природи шляхом створення відповідних застосунків.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

У структурно-логічній схемі навчання зазначена дисципліна викладається студентам у весняному семестрі четвертого року підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Вивчення дисципліни "Спеціальні розділи математичної статистики" спирається на знання, отримані за програмою попередніх років навчання, коли студенти вже прослухали такі дисципліни, як "Математичний аналіз" і "Теорія ймовірностей, ймовірнісні процеси і математична статистика", набули певних теоретичних знань та володіють необхідним математичним апаратом, засвоїли ряд ІТ-технологій, а також прослухали курс із блоку "Психологічні навчальні дисципліни". Математичні методи, які вивчаються в даному курсі, можуть бути застосовані не тільки до даних психологічних експериментів, а й до даних в інших галузях досліджень. Компетенції, отримані студентами в процесі вивчення дисципліни, можуть бути застосовані при виконанні бакалаврської атестаційної роботи і в подальшій професійній діяльності.

У модулі "Спеціальні розділи математичної статистики" передбачається викладання основних теоретичних положень і набуття студентами практичних навичок обробки результатів досліджень.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Типи шкал і відповідні статистичні характеристики

Тема 1.1. Шкали вимірювань. Збір і групування даних

Тема 1.2. Точкові й інтервальні статистичні оцінки параметрів генеральної сукупності. Елементи теорії кореляції.

Розділ 2. Перевірка статистичних гіпотез

Тема 2.1. Статистичні критерії

Тема 2.2. Дисперсійний аналіз

Розділ 3. Методи прогнозування

Тема 2.1. Регресійний аналіз

Тема 2.2. Моделі часових рядів

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. Бахрушин В.Є. Методи аналізу даних : навчальний посібник для студентів. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2011. 268 с.
2. Бідюк П.І., Ткач Б.П., Харрінгтон Т. Математична статистика: Навч. посіб. Київ: Персонал, 2018. 348 с.
3. Герич М. С., Синявська О. О. Математична статистика : Навч. посіб. Ужгород: ДВНЗ “УжНУ”, 2021. 146 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/34910>
4. Донченко В.С., Сидоров М.В.-С. Теорія ймовірностей та математична статистика; Навч. посібн. Київ: Київський університет, 2015. 400 с.
5. Лебедев Є.О., Лівінська Г.В., Розора І.В., Шарапов М.М. Математична статистика: Навч посіб. Київ: Київський університет, 2016. 159 с.

Додаткова література

6. Бідюк П.І., Романенко В.Д., Тимощук О.Л. Аналіз часових рядів: Навч. посібник. Київ: Політехніка, 2010. 317 с.
7. Джавала Л.Л., Слюсарчук Ю.М., Хром'як Й.Я., Цимбал В.М. Теорія ймовірностей, математична статистика та імовірнісні процеси: Навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. 364 с.
8. Жлуктенко В.І., Наконечний С.І., Савіна С.С. Теорія ймовірностей і математична статистика: Навч. посібник: У 2-х ч. Ч. II. Математична статистика. Київ: КНЕУ, 2001. 336 с.
9. Мармоза А.Т. Практикум з математичної статистики: Навч. посібник. Київ: Кондор, 2004. — 264 с.
10. Руденко В.М. Математична статистика. Навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 304 с.
11. Кублій Л. І. Теорія ймовірностей та математична статистика-2: Рекомендації до виконання самостійної роботи. Електронні текстові дані (1 файл: 0,55 Мбайт). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 37 с. http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/27379/1/2020_Kublii_L.I._TYtaMS-SRS.pdf

Інформаційні ресурси

12. Кампус НТУУ “КПІ” — <http://login.kpi.ua/>
13. Науково-технічна бібліотека НТУУ “КПІ імені Ігоря Сікорського” — <https://www.library.kpi.ua/>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна охоплює 6 годин лекцій і 4 години лабораторних занять, передбачає виконання модульної контрольної роботи, яка проводиться на останньому лабораторному занятті і триває 1 академічну годину. Залік виставляється на основі набраних за виконання й захист лабораторних робіт, написання МКР, ведення конспекту теоретичного матеріалу і поточних відповідей на парах балів.

На лекціях студенти одержують основний теоретичний матеріал. Основні завдання циклу лабораторних занять полягають в тому, щоб студенти закріпили матеріал лекцій, самостійної роботи і отримали практичні навички.

За семестровим (кредитним) модулем передбачається одна модульна контрольна робота. Мета контрольної роботи полягає у перевірці засвоєння матеріалу дисципліни щодо застосування методів обробки вибірових даних. На контрольну роботу виносяться такі теми: обробка вибірових даних, розрахунок статистичних показників шкал вимірювання; перевірка статистичних гіпотез. Для виконання розрахунків студенти можуть використовувати засоби електронних таблиць Excel.

№з/п)	Назви розділів, тем, занять
	Розділ 1. Типи шкал і відповідні статистичні характеристики
	Тема 1.1. Шкали вимірювань. Збір і групування даних
	Тема 1.2. Точкові й інтервальні статистичні оцінки параметрів генеральної сукупності. Елементи теорії кореляції.
1	<u>Лекція 1. Вибірки. Вимірювання. Групування даних. Точкові й інтервальні оцінки</u> Практичне застосування закону великих чисел. Способи формування вибірок. Типи шкал вимірювань (найменувань, порядку, інтервалів, відношень, абсолютна). Групування емпіричних даних. Побудова інтервальних розподілів (стор. 8-10, 22-34 [1], стор. 26-31 [2], стор. 8-14 [3], стор. 24-47, 197-205, 218-222 [4], 284-315 [5]). Точкові оцінки параметрів розподілу. Оцінка генерального середнього за вибіровим середнім. Генеральна і вибірова дисперсії. Оцінка генеральної дисперсії за вибіровою. Виправлена вибірова дисперсія. Виправлене вибірове середнє квадратичне відхилення (стандартне відхилення). Правило додавання дисперсій. Міри центральної тенденції і міри розсіювання якісних шкал (стор. 10-22 [1], стор. 14-19, 33-40 [3], стор. 59-72, 211-216 [4]).

	Довірчі інтервали для генерального середнього значення. Довірчі інтервали для генерального середнього квадратичного відхилення і генеральної дисперсії нормально розподіленої ознаки. (стор. 41-43 [3], стор. 232-257 [4]).
2	<u>Лекція 2.1. Кореляційний зв'язок</u> Функціональна, статистична й кореляційна залежності. Кореляційна таблиця. Вибірковий коефіцієнт лінійної парної кореляції Пірсона. Довірчий інтервал для коефіцієнта лінійної кореляції Пірсона. Криволінійна кореляція. Вибіркові кореляційні відношення: властивості. Показники зв'язку якісних шкал (стор. 101-135 [1], стор. 98-102, 109-117 [3], стор. 223-283 [5]).
3	<u>Лабораторна робота 1.</u> Точкові оцінки параметрів розподілу . Інтервальні оцінки параметрів розподілу. Кореляційний зв'язок.
Розділ 2. Перевірка статистичних гіпотез	
Тема 2.1. Статистичні критерії	
Тема 2.2. Дисперсійний аналіз	
4	<u>Лекція 2.2. Прийняття рішень на основі перевірки статистичних гіпотез. Дисперсійний аналіз</u> Статистичні гіпотези. Помилки першого і другого роду. Потужність критерію. Параметричні й непараметричні критерії. Параметричні критерії перевірки статистичних гіпотез про рівність середніх і дисперсій. (стор. 43-52 [1], стор. 130-182, 238-252 [2], стор. 58-73 [3], стор. 258-288, 313-328 [4], 84-143 [5]). Критерії узгодженості (χ^2 Пірсона, Колмогорова). Критерії однорідності (χ^2 , Колмогорова-Смирнова, Вілкоксона). Перевірка гіпотез щодо показників якісних шкал (стор. 52-61 [1], стор. 314-357 [2]). Однофакторний дисперсійний аналіз. Двофакторний дисперсійний аналіз. Ранговий дисперсійний аналіз (стор. 81-99 [1]).
5	<u>Лабораторна робота 2.1.</u> Перевірка статистичних гіпотез, дисперсійний аналіз
Розділ 3. Методи прогнозування	
Тема 3.1. Регресійний аналіз	
Тема 3.2. Моделі часових рядів	
6	<u>Лекція 3. Лінійна і нелінійна регресія. Часові ряди</u> Кореляційне поле. Вибіркове рівняння регресії. Кореляційна таблиця; знаходження параметрів вибіркового рівняння лінійної регресії за згрупованими даними. Логістична регресія. (стор. 193-247 [1], стор. 447-500 [2], стор. 103-109 [3], стор. 333-354 [4]). Часові ряди. Кумулятивний Т-критерій виявлення тенденції. Ковзне середнє значення. Авторегресійні моделі: звичайні і з врахуванням сезонності, Порядок авторегресії, сезонність. Моделі експоненційного згладжування, підбір коефіцієнта згладжування. Адаптивна модель Хольта-Вінтерса, підбір коефіцієнтів. Прогнозування на основі рядів Фур'є (стор. 432-475 [2]; [6]).
7	<u>Лабораторна робота 2.2.</u> Нелінійна регресія
8	<u>Лабораторна робота 2.3.</u> Модульна контрольна робота
9	<i>Залік</i>

6. Самостійна робота студента

Оскільки для студентів заочної форми навчання на аудиторні заняття виділяється незначна кількість годин, то основна частка матеріалу виноситься на самостійне опрацювання. Самостійна робота студентів заочної форми навчання є невід'ємною складовою процесу навчання і основним способом оволодіння навчальним матеріалом.

Теми, які виносяться на самостійну роботу студентів:

Розділ 1. Типи шкал і відповідні статистичні характеристики

Тема 1.1. Шкали вимірювань. Збір і групування даних

Практичне застосування закону великих чисел. Способи формування вибірок. Типи шкал вимірювань (найменувань, порядку, інтервалів, відношень, абсолютна). Шкальні перетворення: зниження і підвищення рівня шкали. Групування емпіричних даних. Побудова інтервальних розподілів.

Основні статистичні розподіли (нормальний, χ^2 Пірсона, Стюдента, Фішера-Снедекора). (стор. 8-10, 22-34 [1], стор. 26-31 [2], стор. 8-14 [3], стор. 24-47, 197-205, 218-222 [4], 284-315 [5]).

Тема 1.2. Точкові й інтервальні статистичні оцінки параметрів генеральної сукупності. Елементи теорії кореляції.

Незміщені, зміщені, ефективні та змістовні оцінки. Точкові оцінки параметрів розподілу. Вибіркове середнє арифметичне значення (дискретний і інтервальний розподіли). Оцінка генерального середнього за вибірковою середнім. Генеральна і вибіркова дисперсії. Оцінка генеральної дисперсії за вибірковою. Виправлена вибіркова дисперсія. Виправлене вибіркове середнє квадратичне відхилення (стандартне відхилення). Правило додавання дисперсій. Метод моментів для точкової оцінки одного і двох параметрів розподілу. Метод найбільшої правдоподібності для точкової оцінки параметрів розподілу дискретних і неперервних випадкових величин. Міри центральної тенденції і міри розсіювання якісних шкал (стор. 10-22 [1], стор. 14-19, 33-40 [3], стор. 59-72, 211-216 [4]).

Точність оцінки, довірча ймовірність (надійність), довірчий інтервал. Кількість ступенів свободи. Довірчі інтервали для генерального середнього значення. Довірчі інтервали для генерального середнього квадратичного відхилення і генеральної дисперсії нормально розподіленої ознаки. Довірчий інтервал для параметра біноміального розподілу. Довірчі інтервали для генеральної відносної частоти (дискретної ймовірності) ознаки. (стор. 41-43 [3], стор. 232-257 [4]).

Функціональна, статистична й кореляційна залежності. Показники зв'язку кількісних шкал. Кореляційна таблиця. Лінійна кореляція. Вибірковий коефіцієнт лінійної парної кореляції Пірсона. Довірчий інтервал для коефіцієнта лінійної кореляції Пірсона. Криволінійна кореляція. Вибіркові кореляційні відношення: властивості. Множинна кореляція: сукупний коефіцієнт кореляції. Показники зв'язку якісних шкал (стор. 101-135 [1], стор. 98-102, 109-117 [3], стор. 223-283 [5]).

Розділ 2. Перевірка статистичних гіпотез

Тема 2.1. Статистичні критерії

Статистичні гіпотези. Статистичний критерій перевірки нульової гіпотези. Емпіричне й критичне значення критерію. Однобічна й двобічна критичні області. Помилки першого і другого роду. Потужність критерію. Параметричні й непараметричні критерії. Прийняття рішень на основі перевірки статистичних гіпотез. Параметричні критерії перевірки статистичних гіпотез про рівність середніх і дисперсій. (стор. 43-52 [1], стор. 130-182, 238-252 [2], стор. 58-73 [3], стор. 258-288, 313-328 [4], 84-143 [5]). Критерії узгодженості (χ^2 Пірсона, Колмогорова). Критерії однорідності (χ^2 , Колмогорова-Смирнова, Вілкоксона). Критерії перевірки гіпотези про нормальний розподіл: критерії Шапіро-Уїлка, Пірсона χ^2 , Колмогорова, Лілієфорса, графічний метод. Перевірка гіпотез щодо показників якісних шкал (стор. 52-61 [1], стор. 314-357 [2]).

Тема 2.2. Дисперсійний аналіз

Однофакторний дисперсійний аналіз: однофакторний дисперсійний аналіз для незв'язних груп, однофакторний дисперсійний аналіз для зв'язних груп. Двофакторний дисперсійний аналіз: двофакторний дисперсійний аналіз для незв'язних груп, двофакторний дисперсійний аналіз для зв'язних груп. Ранговий дисперсійний аналіз (стор. 81-99 [1]).

Розділ 3. Методи прогнозування

Тема 3.1. Регресійний аналіз

Умовне середнє значення. Кореляційне поле. Вибіркове рівняння регресії. Знаходження параметрів вибіркового рівняння лінійної регресії за незгрупованими даними (метод найменших квадратів). Кореляційна таблиця; знаходження параметрів вибіркового рівняння лінійної регресії за згрупованими даними. Знаходження параметрів вибіркового рівняння нелінійної регресії (метод найменших квадратів). Множинна регресія. Регресійне прогнозування. Логістична регресія. (стор. 193-247 [1], стор. 447-500 [2], стор. 103-109 [3], стор. 333-354 [4]).

Тема 3.2. Моделі часових рядів

Часові ряди. Кумулятивний Т-критерій виявлення тенденції. Ковзне середнє значення. Авторегресійні моделі: звичайні і з врахуванням сезонності, Порядок авторегресії, сезонність. Моделі експоненційного згладжування, підбір коефіцієнта згладжування. Адаптивна модель Хольта-Вінтерса, підбір коефіцієнтів. Прогнозування на основі рядів Фур'є (стор. 432-475 [2]; [6]).

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять. Відвідування лекційних і лабораторних занять є обов'язковим за винятком поважних причин (хвороба, непередбачувані обставини).

У разі пропуску занять з поважних причин викладач надає можливість студенту виконати всі лабораторні завдання.

У разі пропуску занять без поважних причин, а також через порушення граничного терміну виконання завдання студент може отримати 80% від максимальної оцінки за відповідне завдання.

Протягом семестру студенти:

- виконують і захищають лабораторні роботи;
- пишуть модульну контрольну роботу;
- складають залік.

Пропущені контрольні заходи оцінювання. Кожен студент має право відпрацювати пропущені з поважної причини заняття за рахунок самостійної роботи.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання. Студенти мають право аргументовано оскаржити результати контрольних заходів, пояснивши, з яким критерієм не погоджуються.

Календарний контроль проводиться з метою підвищення якості навчання студентів та моніторингу виконання студентом вимог силабусу.

Академічна доброчесність. Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки. Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Інклюзивне навчання. Засвоєння знань та умінь в ході вивчення дисципліни «Математичні методи в психології» може бути доступним для більшості осіб з особливими освітніми потребами, крім здобувачів з серйозними вадами зору, які не дають можливості виконувати завдання з використанням персональних комп'ютерів, ноутбуків та/або інших технічних засобів.

Навчання іноземною мовою. У ході виконання завдань студентам може бути рекомендовано звернутися до англомовних джерел.

Призначення заохочувальних та штрафних балів Відповідно до Положення про систему оцінювання результатів навчання сума всіх заохочувальних балів не може перевищувати 10% рейтингової шкали оцінювання.

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
<i>Критерій</i>	<i>Ваговий бал</i>	<i>Критерій</i>	<i>Ваговий бал</i>
Написання тез, статті (за тематикою навчальної дисципліни)	5-10 балів	-	-
Участь у міжнародних, всеукраїнських та/або інших заходах та/або конкурсах (за тематикою навчальної дисципліни)	5-10 балів	-	-
Реалізація методу, який не вивчається в курсі	1-2 бали	-	-

Підготовка до лабораторних занять і контрольних заходів здійснюється під час самостійної роботи студентів з можливістю консультування з викладачем у визначений час консультацій або за допомогою електронних засобів (електронна пошта, телеграм, зум).

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Семестрова атестація проводиться у вигляді заліку. Для оцінювання результатів навчання застосовується 100-бальна рейтингова система та університетська шкала.

Поточний контроль: поточні опитування, виконання і захист лабораторних робіт.

Модульна контрольна робота: за семестровим (кредитним) модулем передбачається одна модульна контрольна робота, яка проводиться в кінці семестру. Мета контрольної роботи полягає у перевірці засвоєння матеріалу дисципліни щодо застосування методів обробки вибіркового даних. Для проведення контрольної роботи виділяється 2 години за рахунок лабораторних занять. На контрольну роботу виносяться такі теми: побудова рівноінтервальних шкал; розрахунок статистичних показників шкал вимірювання; перевірка статистичних гіпотез. Для виконання розрахунків студенти можуть використовувати засоби електронних таблиць Excel.

Семестровий контроль: залік.

Умови допуску до семестрового контролю: необхідною умовою допуску до заліку є виконання і захист усіх лабораторних робіт, тестових робіт і модульної контрольної роботи, а також відпрацювання всіх пропущених занять.

Перелік контрольних заходів

№ п/п	Контрольний захід оцінювання	Ваговий бал	Кількість	Разом
1	Виконання лабораторної роботи з програмуванням	6	7	42
2	Звіт з лабораторної роботи	3	7	21
3	Наявність повного конспекту	5	1	5
4	Модульна контрольна робота	32	1	32
5	Разом			100

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

1. Оцінка з дисципліни виставляється за багатобальною системою з подальшим перерахуванням у 6-бальну.

2. Максимальна кількість балів з дисципліни дорівнює 100.

3. При нарахуванні балів за окремими видами робіт рейтинг студента складається з балів, які він отримав за:

1) виконання та захист лабораторних робіт, звіти з лабораторних робіт;

2) ведення конспекту за матеріалом дисципліни;

3) написання модульної контрольної роботи (МКР);

4) виконання залікової контрольної роботи (ЗКР) — виконується з метою покращення сумарного залікового балу.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання

1) Виконання та захист лабораторних робіт, звіти з лабораторних робіт

Виконання та захист лабораторних робіт: оцінюються передбачені програмою 7 лабораторних робіт, пов'язаних з розробкою і написанням програм обробки даних (програмуванням). Максимальний ваговий бал однієї лабораторної роботи 6 балів (3 бали за програму і 3 бали за захист). Максимальна кількість балів за всі лабораторні роботи (виконання і захист роботи) дорівнює 6 балів $\times$ 7 = 42 бали.

Звіти з лабораторних робіт: оцінюються 7 звітів з лабораторних робіт. Максимальний ваговий бал одного звіту з лабораторної роботи — 3. Максимальна кількість балів за всі звіти дорівнює 3 бали $\times$ 3 = 21 бал.

Критерії оцінювання лабораторної роботи якості програмного коду:

— студент правильно виконав лабораторну роботу протягом встановленого терміну, повністю реалізував метод обробки даних, текст програми структурований і добре коментований, інтерфейс програми зручний і зрозумілий — 3 бали;

— студент правильно виконав лабораторну роботу протягом встановленого терміну, повністю реалізував метод обробки даних, текст програми структурований, але недостатньо коментований, інтерфейс програми недостатньо зручний — 2 бали;

— студент виконав лабораторну роботу протягом встановленого терміну, правильно запрограмував метод обробки даних, але коментованість програми недостатня, інтерфейс незручний — 1 бал;

— студент протягом встановленого терміну частково реалізував метод обробки даних — 0 балів;

якість захисту лабораторної роботи:

— студент повністю виконав усі надані до захисту завдання (відповів на запитання) — 3 бали;

— студент правильно виконав усі надані для захисту завдання, але допустив несуттєві неточності — 2 бали;

— студент частково виконав всі надані для захисту завдання — 1 бал;

— студент при виконанні завдання (у відповідях на запитання) допустив суттєві неточності — 0 балів;

виконання звіту з лабораторної роботи:

— звіт виконано повністю і правильно — 3 бали;

— звіт виконано більше, ніж наполовину, але не повністю — 2 бали;

— звіт виконано наполовину — 1 бал;

— звіт виконано менше, ніж наполовину або не виконано зовсім — 0 балів;

Критерії оцінювання виконання завдань:

— завдання виконано повністю і правильно — 3 бали;

— завдання виконано більше, ніж наполовину, але не повністю — 2 бали;

— завдання виконано наполовину — 1 бал;

— завдання виконано менше, ніж наполовину або не виконано зовсім — 0 балів.

Отже, $r_{\text{лр}} = 42 + 21 = 63$ бали.

№	Тема лабораторної роботи	Кільк. балів
1	Точкові оцінки параметрів розподілу (програмування)	3 + 3+ 3 = 9
2	Інтервальні оцінки параметрів розподілу (програмування)	3 + 3+ 3 = 9
3	Кореляційний зв'язок (програмування)	3 + 3+ 3 = 9
4	Перевірка статистичних гіпотез: параметричні критерії (програмування)	3 + 3+ 3 = 9
5	Перевірка статистичних гіпотез: непараметричні критерії (програмування)	3 + 3+ 3 = 9
6	Дисперсійний аналіз (програмування)	3 + 3+ 3 = 9
7	Нелінійна регресія (програмування)	3 + 3+ 3 = 9
Усього		63

Заохочувальні бали за:

— виконання лабораторної роботи з використанням власного оптимального підходу до реалізації алгоритму +0,5 бала.

2). Ведення конспекту за матеріалом дисципліни. Максимальна кількість балів за конспекти 5 балів. Отже, $r_{лек} = 5$.

3). Написання модульної контрольної роботи (МКР)

Контрольна робота містить 4 завдання, максимальний бал за кожне завдання — 8. Максимальний ваговий бал — 8 балів $\times 4 = 32$ бали. Отже, $r_{мкр} = 32$.

Критерії оцінювання

якість виконання кожного завдання оцінюється:

- завдання виконано повністю і правильно протягом відведеного часу — 8 балів;
- завдання виконано повністю протягом відведеного часу, але має несуттєві неточності — 6-7 балів;
- завдання виконано більше, ніж наполовину протягом відведеного часу — 4-5 балів;
- завдання виконано наполовину протягом відведеного часу — 2-3 бали;
- завдання виконано менш ніж наполовину, але використано правильний підхід до його виконання — 1 бал;
- завдання має суттєві неточності або невиконане протягом відведеного часу — 0 балів.

4). Написання залікової контрольної роботи (ЗКР)

Кожне завдання залікової роботи містить по 4 питання — 2 теоретичних і 2 практичних, кожне з яких має максимальний бал — 10. Максимальний ваговий бал — 10 балів $\times 4 = 40$ балів. Отже, $r_{зкр} = 40$.

Якість відповіді на кожне питання оцінюється:

- завдання виконано повністю і правильно протягом відведеного часу — 10 балів;
- завдання виконано повністю протягом відведеного часу, але має несуттєві неточності — 8-9 балів;
- завдання виконано більше, ніж наполовину протягом відведеного часу — 6-7 балів;
- завдання виконано наполовину протягом відведеного часу — 5 балів;
- завдання виконано менш ніж наполовину, але використано правильний підхід до розкриття його суті — по 2-4 бали;
- завдання має суттєві неточності або невиконане протягом відведеного часу — 0 балів.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Максимальна сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру становить:

$$R = r_{лр} + r_{лек} + r_{мкр} = 63 + 5 + 32 = 100 \text{ балів.}$$

Таким чином, рейтингова шкала з кредитного модуля становить 100 балів.

Необхідною умовою допуску до заліку є захист лабораторних робіт і стартовий рейтинг (R) не менше $0,4 \times 100 = 40$ балів.

Студенти, які набрали протягом семестру рейтинг з кредитного модуля $0,4R \leq r < 0,6R$, зобов'язані виконувати залікову контрольну роботу. Студенти, які набрали протягом семестру рейтинг $r \geq 0,6R$ можуть підвищити свій бал на заліку.

Якщо студент виконував залікову контрольну роботу з метою покращення залікового бала, то сума вагових балів контрольних заходів становить:

$$R = r + r_{зкр} = 60 + 40 = 100 \text{ балів.}$$

Для отримання студентом відповідних оцінок (ECTS і традиційних) його рейтингова оцінка RD переводиться згідно з таблицею:

RD	Традиційна оцінка
95...100	відмінно
85...94	дуже добре
75...84	добре
65...74	задовільно
60...64	достатньо
40...59	незадовільно
$r_c < 40$	не допущений

Виставлення оцінки за контрольні заходи шляхом перенесення результатів проходження он-лайн-курсів чи інших курсів не передбачено.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус)

складено доцентом кафедри ЦТЕ, канд. техн .наук, доц., Кублій Ларисою Іванівною

алено кафедрою ЦТЕ (протокол № 20 від 10 травня 2023 року)

Погоджено Методичною комісією НН ІАТЕ КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол № 9 від 26 травня 2023 року)